

عنوان مقاله:

دلالت‌های فلسفی کلام امام‌رضا (علیه‌السلام) در مسئله توحید ذاتی

محل انتشار:

فصلنامه فرهنگ رضوی، دوره 6، شماره 24 (سال: 1397)

تعداد صفحات اصل مقاله: 22

نویسندگان:

شهناز شایانفر - دانشیار گروه فلسفه و حکمت اسلامی دانشگاه الزهراء(س)

بی بی سادات رضی بهابادی - دانشیار گروه علوم قرآن و حدیث دانشگاه الزهراء(س)

فرشته معتمد لنگرودی - دانشجوی دکتری علوم قرآن و حدیث دانشگاه الزهراء(س)

خلاصه مقاله:

«توحید» اساسی‌ترین اصل اعتقادی اسلام است و دیگر معارف اعتقادی و معارف ارزشی انسان از آن نشأت می‌گیرد. توحید ذاتی مهم‌ترین نوع توحید و زیربنای تمام مراتب توحید است. امام‌رضا (علیه‌السلام) نیز بسان سایر معصومان (علیهم‌السلام) به این مسئله اساسی توجهی ویژه داشته‌اند. دو پرسش اساسی این مقاله عبارت است از: موضع امام‌رضا (علیه‌السلام) درباره توحید ذاتی چیست و چگونه می‌توان بر اساس نگاه فلسفی، دلالت‌های پنهان دیدگاه توحیدی امام‌رضا (علیه‌السلام) را آشکار کرد؟ نتایج به‌دست‌آمده هم به این قرار است: در کلام امام‌رضا (علیه‌السلام) سه تبیین از توحید ذاتی مشاهده شده است: ۱. اثبات احدیت بدون ابتدا بر واحدیت ۲. اثبات واحدیت بدون ابتدا بر احدیت ۳. اثبات واحدیت بر مبنای احدیت. برهان نفی تحدید از خداوند در کلام امام‌رضا (علیه‌السلام) از سویی وابسته به واحدیت نیست و مستقل از آن اثبات می‌شود. بنابراین، از این جهت، برهان یادشده همان صورت اول توحید است و از سوی دیگر، همین نفی تحدید از خدا مقدمه اثبات واحدیت می‌شود و از این جهت، این برهان، صورت سوم را رقم می‌زند و صورت دوم در قالب چهار برهان در بیانات این امام‌همام (علیه‌السلام) ظهور می‌یابد که عبارتند از: نفی صفات مخلوقات از خداوند، ازلیت و قدیم‌بودن خداوند، برهان تمناع، و مسبوقیت دوگانه پرستی به توحید. در این پژوهش سعی شده به مدد میراث فلسفی سنت اسلامی، برخی دلالت‌های پنهان روایات امام‌رضا (علیه‌السلام) نیز در فقره توحید آشکار و لوازم و فروع آن تحلیل و استنباط شود بدون آنکه درصدد تحمیل فلسفه بر روایات برآییم.

کلمات کلیدی:

دلالت‌های فلسفی، توحید ذاتی، توحید احدی، توحید واحدی، امام‌رضا (علیه‌السلام)

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1596918>

